

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И Бр. 95190

Др. Лазо М. Костић
професор Економско-комерцијалне
високе школе — Београд

Пред којом влашћу одговарају народни посланици и сенатори за дела извршена при обављању мандата

Народни претставници уживају двојакe привилегије у области кривичног правосуђа. За дела која учине у званичној дужности, обављајући своју функцију, они нормално не одговарају пред кривичним судом. За радње казном угрожене које изврше као обични грађани они одговарају тек онда ако их Дом чији су чланови изда суду. У првом случају они су потпуно ослобођени од казнене санкције, у другом случају само условно. Прву њихову привилегију наука назива не одговорношћу, другу само неповредношћу или имунитетом.

У новије време није више неодговорност народних претставника онако апсолутна као раније. Зато се и сам тај израз напушта. Сада се обадве привилегије сврставају под појам имунитета а разликовање се врши додајући том изразу један одговарајући адјектив. Тако бечки професор Адамовић оперише са изразима позивни и ванпозивни имунитет (die berufliche und die außerberufliche Immunität).¹⁾

Тај израз је врло прикладан, за наше прилике нарочито. Код нас је заиста од потпуне посланичке неодговорности прокламоване Видовданским уставом остао данас само један бледи траг. Она је постала врло релативна и ограничена.

Извори сенаторског и посланичког имунитета у нашој Држави налазе се само у Уставу од 3 септембра 1931. Закони о пословном реду у Сенату и Народној скупштини просто су преписали респективне уставне текстове. Два је своја члана Устав посветио овоме питању: члан 74 и члан 75. У првоме Устав нормира позивни, у другоме ванпозивни имунитет.

Пада одмах у очи да је у извесном погледу Устав био строжији у првом него у другом случају, да је мање заштите пружио сенаторима и народним посланицима као таквим

¹⁾ Ludwig v. Adamovich, Österreichisches Staatsrecht, S. 167.

него као обичним грађанима. Тако, на пример, за увреде и клевете које учини народни претставник у седницама свога Дома, вршећи своју претставничку функцију, он одговара *de plano*, док за увреде и клевете које би некоме нанео мимо обављања мандата он не одговара док га Дом коме припада не изда суду.

Па ипак не може се рећи да је и у свим другим приликама Устав више ограничавао позивни него ванпозивни имунитет. Овај први мора бити интензивнији и шири. До сада није довољно скренута пажња на једну одредбу или боље једну реч из члана 74 Устава по којој сенатори и народни посланици одговарају за своје изјаве и поступке извршене у званичној функцији само пред редовним судовима. У члану 75 Устава тога ограничења нема; тамо се чак не говори ни само о судовима већ о властима уопште, мада се првенствено несумњиво мисли на судове.

Члан 74 Устава, гдегод спомиње суд, наглашава увек: редован суд. Две његове последње реченице односе се на судску одговорност посланика односно сенатора. Оне дословце гласе: „За оне изјаве и поступке који садрже кривично дело, сенатор односно народни посланик одговара и пред редовним судовима ако Сенат односно Народна скупштина даде за то одобрење. Но за увреде, клевете или злочине сенатор односно народни посланик одговара пред редовним судовима и без претходног одобрења Сената односно Народне скупштине“.

Зашто је Устав употребио речи: редован суд, а не кривични суд или само суд? Врло вероватно стога, што он није желео да народни претставници одговарају ни пред каквом другом влашћу сем пред својим Домом дисциплински и пред редовним судом кривично. Ако он није довољно заштитио народне претставнике у погледу опсега одговорности, он је бар ограничио круг магистрата пред којим ови одговарају за своје поступке извршене у обављању функције.

Изузетно народни претставници одговарају уопште за своје позивне радње пред ма ким другим сем пред својим Домом. Кад се већ Устав решио да напусти ранији принцип апсолутне неодговорности, он ипак није желео да рад сенатора и народних посланика изложи контроли свих могућих власти и да их подвргне одговорности пред свим могућим судовима. У члану 74 Устава спомињу се општа кривична дела и посебно још увреде, клевете и злочини. За сва та дела надлежан је нормално редован кривични суд. Даље заштите од сенаторских и посланичких злоупотреба Устав не тражи нити му је потребна.

Ако се усвоји ово изложено гледиште, онда наши сенатори и народни посланици не би могли одговарати за своје поступке извршене у претставничкој функцији ни пред спе-

цијалним ни пред ванредним судовима. Они не би могли одговарати пред војним судовима, чак ни у случају који предвиђа члан 110 Устава. Они не би могли одговарати ни пред црквеним судовима, ни као свештеници ни као лајци. Они, најзад, не би могли одговарати ни пред Државним судом за заштиту државе, јер је то еминентно ванредан суд.

Да је Устав употребио само израз суд, сви би ови судови могли доћи у обзир. Да је употребио реч кривични суд, могао би доћи у обзир и војни суд и Државни суд за заштиту државе. Али кад је речено редован суд, сви наведени судови отпадају, да се не говори још о дисциплинским судовима и о полицијској власти.

У пракси није досад овај пропис тако тумачен. Грешке које су учињене не би требало бар убудуће понављати. Уколико судови не би хтели примењивати уставни пропис директно, могу да га примењују кроз законе о пословном реду у Сенату и Народној скупштини, чији су респективни текстови, као што је већ речено, идентични.
